

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ
24

YASAMA YILI
3

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

15 Ocak 2013 Salı

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU
GÖRÜŐME TUTANAKLARI

15 Ocak 2013 Salı

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Kadın istihdamının artırılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması hakkında	1:28

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:15
Alparslan AZAPAĞASI (Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Daire Başkanı)	1:7, 11:12, 14:15
Jale YILMAZ (Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tetkik Hâkimi)	7
Yahya Can DURA (İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Planlama Uzmanı)	7:10
Gönül BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin)	10
Hülya GÜVEN (İzmir)	11:12
Mehmet KERİM YILDIZ (Ağrı)	11:12
Mustafa ŞAHİN (TBMM Uzmanı)	13:14
İKİNCİ OTURUM	16:28
Nurgül AKSOY (ASPB KSGM Aile ve Sosyal	16:24, 28

Politikalar Uzmanı)
Nurdan ŞANLI (Ankara) 23:24
Mustafa ŞAHİN (TBMM Uzmanı) 24:27

Açılma Saati: 14.25
Kapanma Saati: 17.27

15 Ocak 2013 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.25
BAŞKAN: Alev DEDEGİL (İstanbul)

0

BAŞKAN – Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme konulu Alt Komisyonun 9’uncu toplantısını açıyorum. Hepinize “Hoş geldiniz.” diyorum.

Çok değerli Komisyon üyesi milletvekillerimiz, çok değerli bürokratlarımız, uzmanlarımız; bugün sizlerle birlikte toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunu konuşacağız.

Bu anlamda, bize bugün bilgi vermek ve yardımcı olmak için Adalet Bakanlığından 2 daire başkanımız ve tetkik hâkimi; Sayın Alparşlan Azapağası, Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Daire Başkanı; Sayın Jale Yılmaz, yine Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tetkik Hâkimi ve İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Planlama Uzmanı Sayın Yahya Can Dura bize sunumlarını yapacaklar.

Adalet Bakanlığından toplantımıza katılan değerli bürokratlarımız, birlikte mi söz alacaksınız, yoksa bir tek kişi mi?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Ben konuşacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Siz konuşacaksınız.

Peki, o zaman vakitten de kazanmak için ben toplantıyı hemen başlatıyorum.

Usule dair hatırlatmaları yapacağım: Lütfen, söz almadan, mikrofonu açmadan konuşmayalım; öyle olunca çünkü tutanıklara giriyor.

İkincisi, söz aldığımızda, sözün başında tekrar bir kendimizi ve kurumumuzu tanıtırsak, aynı şekilde, tutanıklara girmesi açısından bir kolaylık oluyor.

Evet, Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Daire Başkanı Sayın Alparşlan Azapağası, buyurun.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Efendim, Adalet Bakanlığında bizim “temel politika belgesi” olarak, Adalet Bakanlığı -kurumsal olarak- Stratejik Planı ve aynı zamanda, Avrupa Birliği sürecinde hazırlanmış olduğumuz Yargı Reformu Stratejisi var. Dolayısıyla, ben bu temel politika belgeleri dikkate alınmak suretiyle konuya girmek istiyorum.

Şimdi, birincisinde; bu Adalet Bakanlığı Stratejik Planı 2010-2014 yıllarını kapsayan bir plan. Burada, söz konusu Başbakanlığın genelgesinden önce, her ne kadar 2010-2014 yıllarını kapsasa da Başbakanlığın genelgesinden önce hazırlanıp tamamlandığı için süreç, dolayısıyla, Başbakanlık genelgesinin bu anlamda dikkate alınmadığını söyleyebilirim. Burada, Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması Genelgesi bu anlamda dikkate alınmamış. Ancak bizim Stratejik Plan'da kadınlara yönelik özel bir ayrı bir amaç ya da hedefimiz söz konusu değil. Burada, Stratejik Plan'ın "Adalete Erişim"le ilgili bölümünde, dezavantajlı gruplarla ilgili özel bir hedefimiz var. Bu da 2011 yıl sonuna kadar "Dezavantajlı Grupların Adalete Erişimini Kolaylaştırıcı Önlemlerin Alınması Konusunda Çalışma Yapılması" başlığıyla ilgili, kadınlara yönelik adalete erişimin kolaylaştırılması çalışmalarının yapılması bir stratejik hedef olarak belirlenmiş.

Yine bu Yargı Reformu Stratejisi'yle, bizim devlet olarak Avrupa Birliğine karşı taahhütte bulunduğumuz bu temel politika belgesinde, yine aynı şekilde, 7'nci amaçta, adalete erişimin kolaylaştırılması kapsamında, dezavantajlı grupların, bunların içerisinde kadınlar da sayılmak suretiyle, adalete erişimi konusunda bir hedef söz konusu. Dolayısıyla, Stratejik Plan'da bununla ilgili ayrı bir amaç, Başbakanlığın genelgesi doğrultusunda hedef ya da çalışma olmayınca buna yansıyan belgelerde, faaliyet raporları ve performans programlarında da herhangi bir şekilde özel bir düzenleme mevcut değildir.

Fakat bizim Avrupa Birliği sürecinde hazırlamış olduğumuz Yargı Reformu Stratejisi Taslağı'nda -bunu ki bütün kurum ve kuruluşlara gönderdik- bununla ilgili, "Kadınlar, Çocuklar ve Engellilere Yönelik Uygulamaların Geliştirilmesi" başlığı altında ayrı bir amacımız var. Bununla ilgili amaçlar da; mesela, aile içi şiddete yönelik soruşturma ve kovuşturmalarda standartların oluşturulması, rehber ilkelerin belirlenmesi; yine, kadın, çocuklar, engelliler olmak üzere, ihtiyaç duyan grupların adli süreçler hakkında bilgilendirilmesini sağlayacak yol gösterici dokümanlar hazırlanması ve özel İnternet sitelerinin oluşturulması.

10'uncu hedefimizde, yine kadınlar, çocuklar ve engellilere yönelik adli uygulamaların değerlendirilmesiyle ilgili tüm kurumların katılımıyla, ilgili düzenli bilimsel toplantılar -seminer, sempozyum, çalışma gibi- düzenlenmesi var.

Yine, bu kadınların sorunları konusunda eğitim ve farkındalık çalışmalarının yapılmasıyla ilgili ayrı bir hedefimiz var.

Keza, ceza infaz kurumlarındaki kadınların sorunlarının tespiti ve bunların çözümüyle ilgili çalışmalar yapılması konusunda bizim Yargı Reformu Strateji Taslağı'nda ayrı düzenlemeler var. Bu gelen Yargı Reformu Strateji Taslağı ve aynı zamanda Adalet Bakanlığı Stratejik Planı bu yıl itibarıyla güncellenecektir. Dolayısıyla, söz konusu Başbakanlığın genelgesi de dikkate alınacak, diğer sivil toplum, kamu kurum ve kuruluşlardan gelen öneriler doğrultusunda.

Diğer bir husus ise, bizim için önemli bir politika belgesi de henüz yayınlanmamakla birlikte taslak aşamasında olan kamu kurum ve kuruluşlardan, diğer sivil toplum örgütlerinden görüş aldığımız İnsan Hakları Eylem Planı var. Bu İnsan Hakları Eylem Planı'nda kadınlara yönelik bazı spesifik düzenlemeler söz konusu, insan hakları bağlamında yer alacaktır. Dolayısıyla, bu kesinleşmediği için bununla ilgili yer alan hedeflerden burada, bahsetmeyeceğim.

Bizim, bu kadın erkek şeyi ile ilgili elimizde birtakım istatistiki bilgiler vermek istiyorum, Adalet Bakanlığı ve yargı camiası olarak. Biz de şu anda hâkim ve cumhuriyet savcılarının sayısına baktığımız zaman Türkiye genelinde 12.483 tane hâkimimiz var, bunlardan 8.112 tanesi hâkim olarak, savcı olarak da 4.371 tanesi görev yapmaktadır. Erkeklerin sayısına baktığımız zaman 5.320, kadınların sayısına baktığımız zaman 2.792 tane hâkim var. Cumhuriyet savcılarında oran tamamen değişiyor 4.071 tane hâkimimiz erkek olarak, kadın olarak da 300 tane söz konusu. Burada adli yargıda yine 9.623 tane hâkim ve savcı var, bunlardan 5.220 tanesi hâkim, 4.103 tanesi savcı olarak görev yapmakta. Burada erkeklerin sayısı 4.771 olarak, kadınların sayısı ise 2.049 olarak yer alıyor hâkim itibarı ile. İdari yargıda bu oran farklı erkeklerin sayısı 721, 156 tane de kadın var. Yine burada arzu edilirse Danıştay, Yargıtay ve HSYK'yla ilgili bilgiler de verebilirim, ayrıca cezaevleriyle ilgili.

Sayın Başkanım, ne kadar sürede sunmam gerekiyor?

BAŞKAN – Sizin sunumunuz ne kadar sürer?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Benim sunumum... Aslında bize iletilen Yargı Stratejik Plan'la ilgili bir şey olduğu, bize daha sonra Bakanlığın diğer biriminden geldi. Biz bu amaçla efendim hazırlık yaptık. Dolayısıyla, ben istediğiniz zaman kesebilirim. Burada cezaevleriyle ilgili birtakım bilgiler vermek istiyorum.

BAŞKAN – Cezaevlerindeki kadın tutuklularla ilgili...

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Tabii tabii onlar da var.

BAŞKAN – O bilgiyi alalım, Komisyon üyelerimiz bununla ilgilenecektir.

Sizin yaklaşık ne kadar sürer?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Ben beş on dakikada bitiririm, beş altı dakikada bitiririm.

BAŞKAN – Tamam o zaman, kesmeden dinlenecektir.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Tamam efendim, teşekkür ederim.

Bir de burada bizim teşkilata yönelik birtakım bilgiler vermek istiyorum, bu da kadın erkekle ilgili rakamlar önemli olabilir. Mesela bu yıl itibarıyla 2012'de Adalet Akademisinde hâlen 499 erkek, 281 kadın hâkim savcı adayı bulunmakta. Bakanlığımızın teşkilatına baktığınız zaman yüksek

kadın amir sayısı, yüksek düzey bürokrat sayısı, yüksek müşavir olarak 1 tane var, genel müdürümüz 1 tane var, genel müdür yardımcısı 2 tane, daire başkanı 5 tane var. Bunun haricinde 51 tane de kadın tetkik hâkimi mevcuttur. Fakat burada kadınların başsavcı ya da komisyon başkanı olması itibarıyla rakamlar biraz daha düşük. Örneğin ülke genelinde toplam 200 başsavcımızdan 1 tanesi kadındır. Toplam 131 komisyon başkanımız var, bunlardan sadece 3'ü kadındır. Ağır ceza mahkemesinde ise başkan 287 bunlardan 9'u kadındır. Çocuk ağır ceza mahkemesi başkanı kadın sayısı ise 2'dir. Fakat burada kadınlar lehine bir rakam ise 2012 yılı itibarıyla adalet teşkilatında mahkemeler ve savcılıklarda yazı işleri müdürü olarak görev yapan kadınların sayısı 1.879 iken, erkek yazı işleri müdürü sayısı 1.784 olarak gerçekleşmiştir, bu rakamı verebilirim.

Ceza ve tevkifevlerindeki uygulamalara yönelik birtakım bilgiler vermek istiyorum: Ceza ve infaz kurumlarımızda hâlihazırda 136.839 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Bunlardan yüzde 3,6'sını oluşturan kadın tutuklu ve hükümlü sayısı ise 4.866'dır. Kadın ceza infaz kurumlarının sayısı 3, kapasitesi de 1.395 olup bu kurumlarda 572 kadın hükümlü bulunmaktadır. Kadın kapalı ceza infaz kurumlarındaki sayı 5'tir, toplam kapasitesi ise 2.256 olup, bu kurumlardan 1.481 tutuklu ve hükümlü kadın bulunmaktadır. 2.813 kadın hükümlü ve tutuklu ise statüsü kadın olan, ceza infaz kurum olmayıp diğer tip ceza infaz ve kurumlarında bulunmaktadır. Tüm ceza infaz kurumlarında annelerinin yanında 0-6 yaş grubu çocuk sayısı 285'tir.

Bizim burada, cezaevlerinde yapmış olduğumuz birtakım faaliyetler var, bunlardan birisi aile eğitim programlarıdır. Burada 0-18 yaş aralarında çocukları olan ve bu çocukların bakımlarını üstlenen kişilere uygulanan bir program söz konusu. Bu eğitim programı ceza infaz kurumlarından bulunan çocuklu kadınlara da uygulanmaktadır. Söz konusu aile eğitim programında, ceza infaz kurumlarında 2010 yılı itibarıyla Millî Eğitim Bakanlığıyla bir iş birliğimiz söz konusu. Dolayısıyla, 2011 ve 2012 yılları arasında İstanbul, Kahramanmaraş, Ankara, Erzurum gibi personel eğitim merkezlerinde 144 psikolog ve sosyal çalışmacı bu konuda görev yapmaktadır.

Burada bir de kreş hizmetleri var, ceza tevkif evlerinde. Kadın kapalı ceza infaz kurumlarında bir bölümünde kreş bulunuyor. Dolayısıyla, annesinin yanında kalan çocuklar kreş hizmetinden faydalıyor. Bu kapsamda iki yıl önce 21/12/ 2011 yılında Bakanlığımızla Millî Eğitim Bakanlığı arasında Ceza İnfaz Kurumları ve Tutuk evlerinde Annesinin Yanında Kalan Çocukların Gelişimlerinin Desteklenmesi Hakkında İşbirliği Protokolleri imzalandı. Çeşitli sivil örgütleri, kamu kuruluşlarıyla iş birliği, bu bağlamda çocuklara yönelik tiyatro, sinema, resim yarışması, masal okuma, sosyal ve kültürel faaliyetler yürütülüyor. Çocuklar, 6 yaşına kadar ceza infaz kurumlarında annelerinin yanında kalmakta, 6 yaşını dolduranlar ise ailesine, vasisine ya da Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne teslim edilmektedir. Biz burada diğer yandan ceza tevkifevlerinde kadın ve çocuklu hükümlü tutuklularla, annesinin yanında kalan çocukların günlük iye bedeli olan 4 liraya ilave olarak

birtakım harcamalar yapılmaktadır. Buradaki rakamların detayına girmeyeceğim Komisyona isterseniz yazılı olarak da arz edebilirim.

Diğer yandan şunu belirtmek istiyorum yani burada, Başbakanlığın genelgesinde kadın istihdamında yapılacak stratejik plan ve performans programı ve faaliyet raporlarında bütçelemenin buna göre yapılması söz konusu ise de esas itibarıyla Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Analitik Bütçe Rehberi'nde bu konuyla ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bakanlıkların, kamu kuruluşlarının yapacakları bütçeleme ile ilgili düzenlemelerin Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan bu rehber ilkeye göre kodlanması dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda bizim kadınlara yönelik ayrı bir kod söz konusu değil. Dolayısıyla, burada kadınlara yönelik yapmış olduğumuz düzenlemeler genel bütçe içerisinde hizmet alımları gibi çeşitli kodlar aracılığıyla dolaylı olarak gönderilmektedir.

Bu anlamda şundan bahsetmek istiyorum: Ankara, İstanbul adliyelerinde aile içi şiddet büroları kuruldu, İzmir'de de şu anda kurulmaya başlandı. Bu büroların bütçeleme anlamında teşrif edilmesi, diğer giderleri Bakanlığımız bütçesi tarafından karşılanmaktadır. Dolayısıyla, ayrı bir koddan değil de genel hükümler çerçevesinde ele alındığını söyleyebilirim.

Keza, yine aile mahkemeleri ile kadınlara yönelik yapılan bu sosyal çalışmacı, pedagoğ ve psikologlar tarafından yapılan hizmetlerde keza dolaylı olarak genel bütçe karşılandığını söyleyebilirim. Ama şunu söyleyebilirim sonuç olarak: Bizim bu yıl itibarıyla hazırlayacağımız Adalet Bakanlığı Stratejik Planı... Çünkü güncelleyeceğiz bunu, birçok değişiklik söz konusu oldu. Ayrıca 23'üncü fasıl kapsamında, Avrupa Birliğiyle müzakereler kapsamında yapmış olduğumuz Yargı Reformu Stratejisi'nde -zaten taslak olarak size de arz etmek üzere getirdim- bu konuda kadınlara yönelik, bir de insan haklarıyla ilgili eylem planında oldukça geniş, farklı düzenlemeler mevcut olacağını söyleyebilirim.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ederim. Soru olursa yanıtlamaya hazırım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim sunumunuz için.

Adliye içinde aile içi şiddet birimlerinden bahsettiniz yeni kurulan İstanbul ve İzmir diye. Burayı biraz açabilir misiniz? Ne zaman kuruldu, ne tür faaliyetler yapıyor?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Burada ben dün konu itibarıyla İstanbul Adliyesiyle ilgili bu konudan sorumlu Başsavcı Vekilimizle dün itibarıyla görüştüm. Burada örneğin İstanbul'da, İstanbul cumhuriyet başsavcı vekillerinden birisinin başında bulunduğu bir aile içi şiddet bürosu kurulmuş. Burada 5 tane savcı 1 tane de infaz olmak üzere 6 tane cumhuriyet savcısı, müdür ve yaklaşık, yanılmıyorsam 10 civarında da personel görevlendirilmiş. Keza Ankara'da da öyle, İzmir'de ise bu kuruluyor. Burada amaç, aile içi şiddet... Bu kanunla ilgili son zamanlarda toplumda oluşan duyarlılık kapsamında oluşturulmuş bürolardır. Bu aile içi şiddete adliye olarak daha duyarlı bir şekilde, daha erken, daha seri bir şekilde ve uzman kadrolarla hareket edilip bunun adliye cihetiyle, yönüyle bu şiddetin önlenmesi.

Toplumsal olarak neler yapılabilir çünkü bu aile içi şiddet sadece aile, adaletle ilgili bir sorun değil, aynı zamanda bunun bildiğiniz gibi ekonomik, sosyal, psikolojik sorunları olan sonuçları var. Biz de bu kapsamda gerek Adalet Bakanlığı gerekse HSYK bu konuda çalışma yapıyor. Kaldı ki ekim ayı itibarıyla yanılmıyorsa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu bu konuda bir genelge yayımladı, bu genelge doğrultusunda da bu gibi bürolar kurulmaya başlandığını söyleyebilirim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Alparslan Bey.

Şimdi, doğru mu anlıyoruz? Adliye içinde bir aile içi şiddet birimi kuruluyor. Bu, şiddet mağduru olan vatandaşın normal dava açma prosedürleri dışında direkt ulaşabilip de bu süreci kısaltan bir yer mi yoksa danışmanlık hizmeti verip -barolardaki hani eskiden barolarda da vardı ya bu kadın hakları bölümleri içerisinde- yol gösterici bir birim mi? Yani bu birim mağdura nasıl yaklaşıyor? Nasıl bir kolaylık getiriyor?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Efendim, bu işin yani aile içi şiddet bürolarının kurulma nedeni esas itibarıyla bir danışmanlık hizmeti değil yani bunu söylemek gerekiyor. Burada süreçlerin, adli süreçlerin daha seri, daha hızlı bir şekilde yapılması amacıyla yapılmış ama elbette bu bir aşında bir kuruluş aşamasında olan bir şey. Dolayısıyla, birtakım kriminolojik sonuçlar var. Türkiye’de kriminoloji bilimi maalesef yeterince geliştiğini söyleyemeyiz, kendi şahsi görüşüm. Dolayısıyla, burada kurulacak bürolarla birlikte biz bu şiddetin nedenlerini, sonuçlarını da uzun vadede artık akademisyenler, Medis, diğer kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri buradan alınacak veriler de, istatistiki veriler de buna yönelik olarak da kullanılacak ama bunlar bir danışmanlık hizmeti yapmıyorlar. Fakat şunu söyleyebilirim: Bizim aile mahkemelerimiz var. Aile mahkemelerinde sosyal çalışmacılar var, pedagoglar var çocuklarla ilgili, bir de psikologlar var. Dolayısıyla, bu gibi boşanma davaları ya da velayet davaları söz konusu olduğunda burada söylemiş olduğunuz danışmanlık değil de, en azından taraflarla, karşılıklı olarak müzakere edip sorunun çözümüne yönelik çalışmalar olduğunu söyleyebilirim aile mahkemelerinde.

BAŞKAN – Bu birimlerin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile bir ortak protokol gereği mi? Yani, o bakanlık, mesela KSGM’yle ortak bir çalışma alanı var mı? Çünkü anladığım kadarıyla ve zannediyorum Komisyon üyelerimiz de herhâlde ilk defa adliyelerin içinde bu tip birimler kurulduğunu hep birlikte duymuş oluyoruz, o anlamda ilgileniyorum. KSGM’yle veya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla ortak bir protokol gereği mi yapılan bir şey? Yoksa direkt Adalet Bakanlığının, şiddetle mücadelede sadece aile mahkemeleri değil de adliye birimleri içinde de böyle bir, ne diyelim buna, bir başvuru merkezi değil aşında bunlar, danışma değil yani hukuki, o dava sürecine, prosedüre bir etkisi olmuyor sadece veri toplama ve veri işleme alanı mı?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Yok efendim şey olarak...

BAŞKAN – Tam olarak nedir bu birimler? Şimdi, pardon bir dakika. Yani Türkiye’de aile içi şiddetle ilgili yapılan çalışmalarda kurumlar var, onların kurduğu birimler var biliyoruz hepimiz. Şimdi bu giderek bütün kurumların içerisinde ayrı bir alan olarak da açılmaya başlandı. Adalet sarayları içinde yani adliyelerin içinde ilk defa duyuyoruz. Bu tabii çok sevindirici, çok olumlu bir gelişme, o anlamda da buna vâkıf isteriz açıkçası anlatabilmek açısından da. O yüzden ben merak ediyorum ama olmazsa siz bunun detaylarıyla ilgili bize yazılı bilgi de gönderebilirsiniz yani onda beis yok.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Daha iyi olur efendim. Yalnız, bu, öyle başvurular buralara yapılıyor yani doğrudan buraya yapılıyor. Yani aile içi bu Ankara, İzmir, İstanbul’da İzmir’de daha yeni kuruluyor. Yani buradaki herhangi bir suç oluştuğu takdirde ya da o iddia söz konusu olduğu takdirde doğrudan bu bürolar tarafından ele alınıyor. Yani sadece istatistik toplama anlamında değil.

Ben sonuç itibarıyla ileride daha sevindirici olacak, daha iyi faydalı olabilecek o anlamda söylüyorum. Çünkü bu konuda da tam manasıyla biz neyin aile içi şiddet olup olmadığını, neyin örneğin töreyle ilgili olup olmadığını biz birtakım fikirler ortaya koyuyoruz fakat bunun böyle bilimsel temeli tam manasıyla yok. Dolayısıyla, bu gibi ayrı büroların oluşması bizim ileriye yönelik bu aile içi şiddet ya da kadına yönelik şiddetin önlenmesinde de uzun vadede ben faydalı olacağını düşünüyorum. O anlamda söyledim istatistiksel sonuçları itibarıyla ama ben sayın Komisyona da bununla ilgili detaylı bilgi arz ederim.

BAŞKAN – Memnun oluruz.

Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Jale Hanım sizin ilave etmek istediğiniz bir şey var mı? Bir katkı, bir şey varsa alalım.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI TETKİK HÂKİMİ JALE YILMAZ – Teşekkür ederim bir katkı yok.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

O zaman gündemimizin 2’nci maddesine geçiyoruz. İçişleri Bakanlığımızın son beş yıl içinde hazırlanan stratejik planlarının toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımı ışığında değerlendirmesiyle ilgili Strateji Geliştirme Başkanlığı Planlama Uzmanı Sayın Yahya Can Dura’nın bir sunumu olacak.

Buyurun, söz sizde Yahya Bey.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI PLANLAMA UZMANI YAHYA CAN DURA – Teşekkür ederim.

Sunumum, İçişleri Bakanlığı Strateji Planı ve Performansı Programı’nda yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği ve katılımcılığa yönelik hususlar çerçevesinde olacak. Söz konusu Başbakanlık genelgesinin 4’üncü maddesinde belirtilen hususları 2009 yılında hazırlanan Stratejik Planı’mız ve 2010 yılında uygulamaya koyduğumuz Stratejik Planı’mızın belirli yönlerden karşıladığını ifade etmek

istiyorum. Buna ilişkin hususları, özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumun farklı kesimlerinin karar alma süreçlerine katılımına yönelik planımızda ve planın yıllık uygulama ayakları olan performans programlarımızda ne şekilde yer aldığını ifade edeceğim.

İçişleri Bakanlığı 2010-2014 dönemini kapsayan Stratejik Planı'nın 4'üncü amacında, yerel yönetimlerin etkinliğini, verimliliğini, katılımcılığı, hesap verilebilirliğini sağlamak amacı altında, belirlediğimiz hedefler söz konusu. Bu hedefler kapsamında, özellikle kadınların, gençlerin ve engellilerin içinde bulunduğu katılımcı modellere yönelik projelerin desteklenmesi, performans programlarımızda ve planımızda gösterge olarak yer almıştır. Bu çerçevede, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yılı performans programlarımızda hem bütçeleriyle birlikte faaliyetlerimiz konuya ilişkin hem de göstergelerimiz yer almış olup, bunlar faaliyet raporları vasıtasıyla takip edilmiş ve kamuoyuna açıklanmıştır.

2010 yılı Performans Programı'mızda merkezi idareyle ilgili tarafların katılımlarıyla yerel yönetimlerde demokrasiyi, şeffaflığı, hesap verilebilirliği sağlayacak ve vatandaşın karar alma süreçlerine katılımını güçlendirecek politikalar oluşturulması faaliyeti performans programımızda yer almıştır. Bu kapsamda kadınların, gençlerin ve engellilerin içinde bulunduğu katılımcı modellere ilişkin 20 adet projenin desteklenmesi programa dâhil edilmiştir. 2010 yılındaki 20 adet proje desteği hedefi aşarak sivil toplum örgütlerinin 54 projesi desteklenmiş bulunmaktadır. Yine 2011 yılı içerisinde Performans Programı'nda "Kadın sığınmaevi projeleri desteklenecektir." şeklinde bir faaliyetimiz yer almış olup, 972.240 liralık bir bütçe öngörülmüştür bu proje kapsamında. Yine, performans göstergesi olarak da desteklenen proje sayısı programımıza girmiştir. 2011 yılında da 8 projenin desteklenmesi gerçekleşmiştir.

2012 yılı yine bu kapsamda önemli bir yıl olarak Bakanlığımız için görülmüştür. Yerel Düzeyde Cinsiyet Eşitliğinin Güçlendirilmesi Projesi ve aile içi şiddetle mücadele için Kadın Sığınmaevleri Projesi, ki bu proje daha önce 2008 yılında başlattığımız Kadın Sığınmaevleri Projesi'nin bir devamı niteliğinde projedir, Avrupa Birliği projesidir ve 3 milyon 300 bin liralık bir bütçe dışı, yurt dışı kaynağı söz konusudur bu projenin. Bu kapsamda yine kadınların, gençlerin ve engellilerin içinde bulunduğu katılımcı modellere ilişkin desteklenen yerel yönetim sayısı performans göstergesi olarak Bakanlığımızın performans programında yer almıştır.

Bu, desteklenen yerel yönetimlere ilişkin açıklama yapmak istiyorum izin verirseniz. Yerel yönetimler tarafından kadınlara, gençlere ve engellilere yönelik verilen hizmetlerin desteklenmesi amacıyla, yerel yönetimlere yönelik bir proje hayata geçirilmiş olup, 2011 yılında başlamıştır bu proje. Bu proje, kapsamında 12 pilot ilde, yerel yönetimde çalışma yapılmış. Yerel yönetimle sivil toplum kuruluşlarının, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik duyarlılığını artırma noktasında ve kadın erkek eşitliği konularında kapasite geliştirmeye yönelik -özellikle sivil toplum örgütlerinin- eğitim faaliyetleri uygulanmıştır.

Ocak ayı içerisinde açıklanan 2013 yılı Performans Programımızda da konuya ilişkin olarak 3 tane faaliyeti biz bütçemizle ilişkilendirmiş bulunmaktayız. Onlarla ilgili de bilgi vermek istiyorum. Kadınların, gençlerin ve engellilerin içinde bulunduğu katılımcı modellere ilişkin yerel yönetimlerin desteklenmesinde, yaklaşık 1 milyon 150 bin liralık bir bütçe dışı kaynağımız söz konusu. Kadın erkek eşitliğinin güçlendirilmesi ve kadına karşı şiddetin önlenmesi konusunda eğitim verilmesi için 51.500 liralık bir bütçe iç kaynağımız var, bu ulusal katkı -tabii, Avrupa Birliği projelerinde malumunuz, ulusal katkı da söz konusu- 6 milyon 474 bin 500 lira da bütçe dışı, yurt dışı kaynağımız söz konusu bu eğitimler için.

Yine, kadın erkek eşitliğinin güçlendirilmesi ve kadına karşı şiddetin önlenmesi konusunda mikro proje bazında destekleme yapmayı programımıza dâhil ettik. Bu kapsamda, Kahramanmaraş, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Sakarya, Samsun, Siirt, Şanlıurfa ve Trabzon'daki yerel yönetimlerin desteklenmesi söz konusu; 2013 yılında gerçekleştirilecek bu çalışmalar. Eğitimler, Ankara, Kırşehir, Nevşehir, Bursa, Düzce, Sakarya, Antalya, Mersin, Isparta, İzmir, Manisa, Denizli, Samsun, Trabzon, Erzurum, Eskişehir, Konya, Afyon, Antep, Şanlıurfa, Adana, İstanbul, Kocaeli ve Çanakkale illerinde yerel yönetimlerin seçilmiş ve atanmış temsilcilerine, STK'ların temsilcilerine ve ilgili diğer paydaşlara yönelik olarak gerçekleştirilecek. Yaklaşık 500 kişinin bu kapsamda eğitime tabi tutulması programa alındı.

Yine, sivil toplum kuruluşlarının hazırlayacağı projelere hibe söz konusu. Ankara, Kırşehir, Nevşehir, Bursa, Düzce, Sakarya, Antalya, Mersin, Isparta, İzmir, Manisa, Denizli, Samsun, Trabzon, Erzurum, Eskişehir, Konya, Afyon, Gaziantep, Şanlıurfa, Adana, İstanbul, Kocaeli ve Çanakkale illerindeki sivil toplum kuruluşlarının geliştireceği projelere hibe desteği sağlanacak. Benim, özellikle, stratejik planımız ve performans programımız kapsamında kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına, toplumsal cinsiyetin eşitliğine ve karar alma süreçlerine halkın çeşitli kesimlerinin katılımına yönelik bu programa ve plana girmiş hususlar konusunda vereceğim bilgiler bunlarla sınırlı.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Bu, hazırlamış olduğunuz ve uygulanan bütçeler uygulaması bittikten sonra, yıl sonunda, bir daha ki yıla geçtiğinizde sonuçları eşitlik perspektifinden analiz edilebiliyor mu? Yani, bir yıl önce bir bütçe hazırlıyoruz, bir yıl boyunca o kaynakları kullanıyoruz. Onun sonunda dönüp de bir analiz yapabiliyor muyuz? Harcadığımız bu kaynaklar kadının güçlendirilmesine, eşitlik politikalarına, kadına karşı ayrımcılıkla mücadelede ne kadar etki etti? Yanlış yere harcanmış kaynak aslında bunu böyle ayırsaydık ve buraya harcasaydık bu alandaki çalışmalar daha verimli ve olumlu etkilenirdi gibi sonuç çıkarmaya imkân tanıyor mu şu andaki mevcut, bütçe çalışmaları?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI PLANLAMA UZMANI YAHYA CAN DURA – Evet, biz performans programında hedeflediğimiz göstergelerle ve

faaliyetlerle bunun takibini yapmaya çalışıyoruz ve bunu her yıl yayınladığımız faaliyet raporlarıyla da kamuoyuna açıklamaya çalışıyoruz. Esasen bu söylediğiniz nokta efendim, stratejik planda yer alan kamu kurumlarının hedeflerinin, amaçlarının stratejik plan dönemi sonunda ne ölçüde realize olduğuyla alakalı. Bunun için tabii bir sonraki plan döneminde etki değerlendirme araştırmaları ve anket çalışmaları yapılıyor. 2014 yılından sonra 2015-2019 yılı Stratejik Planımızın hazırlık sürecinde bir önceki plandaki amaç ve hedeflerimize ne ölçüde ulaştık? Gerçekten beklediğimiz, istediğimiz faydayı yarattık mı? Bu yönde analiz ve çalışmalar yapılacak ama hâlihazırda bahsettiğiniz konuyla ilgili, spesifik olarak herhangi bir araştırma henüz yapılmadı.

BAŞKAN – Ama bundan sonraki süreç için artık bu mümkün.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI PLANLAMA UZMANI YAHYA CAN DURA – Tabii, elimizde veriler var.

BAŞKAN – Galiba Bakanlık olarak zaten o görüş ve bakış açısı yerleşmiş. O zaman tebrik ediyorum İçişleri Bakanlığını. Gerçekten yani Komisyon üyesi arkadaşlarımız da bilmiyorum katılırlar mı ama bu anlamda hani bu analizlerin olmasına imkân sağlayan, bütçe tekniklerinin kullanılması gerekliliğini... Tabii ilgili bakanlıklar hariç, Kalkınma Bakanlığı hemen küsmesin Aile ve Sosyal Politikalar... Çok nadir kamu kurumu yani bu bakış açısıyla bütçe hazırlayıp, bu sisteme geçme gerekliliğini bizimle paylaştı. O anlamda teşekkür ediyorum.

Ben Komisyon üyesi sayın milletvekillerimizden soru sormak isteyen, katkı sağlamak isteyen varsa söz vermek istiyorum.

Mardin Milletvekilimiz Gönül Bekin Şahkulubey, buyurun.

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Teşekkür ediyorum.

Ben şunu merak ettim: İçişleri Bakanlığı yetkilisi, 2013 için bazı belediyelere destek verileceğini söyledi, nasıl bir destek, biraz daha açabilir mi?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI PLANLAMA UZMANI YAHYA CAN DURA – 2013 yılı için Performans Programımıza koyduğumuz ve bu ay içerisinde Sayın Bakanımızın onayıyla kamuoyuna da açıklanan, web sayfamızda yayınlanan 2013 Yılı Performans Programı'yla ilgili daha ziyade kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik mikro projelerin desteklenmesi söz konusu, pilot iller seçilmiş bununla ilgili. Tabii konunun asıl muhatabı ve proje yürütücüsü Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü. Dolayısıyla, şu an da Mahallî İdareler Genel Müdürlüğünden bir temsilci yok. Fakat az önce belirtmeye çalıştığım illerin yerel yönetimlerinin desteklenmesi, onların projelerinin desteklenmesi ve kurumsal kapasitenin artırılması, beşeri kaynakların kapasitesinin artırılması noktasında, bir farkındalık oluşturulması noktasında eğitime odaklanmış çalışmalar yapılacağını ifade edebilirim bu noktada.

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Buyurun Hülya Güven Hocam.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Ben Adalet Bakanlığına bir soru sormak istiyordum. Mahkûm olan kadınlara yönelik olarak bir iâşe bedeli ödendiğini söylemişsiniz. Bunun belirlenmesi nasıl oluyor acaba? Ve ne miktarda aylık, günlük onu biraz açabilir misiniz?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPASLAN AZAPAĞASI – Efendim bu...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Aslında bu iâşe bedeli bütün mahkûmlara günlük 4 TL'dir. Bütün mahkûmlara eşit hükümlü veya tutuklu herkes için.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Ama bunlar çocuklu olanlar için...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Yok, yok. Orada bir şey yok. Çocuk varsa eğer, annenin baktığı çocuk varsa ona ekstra bir şey olur ama bütün herkese eşit bir şekilde...

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Çocuğu da varsa.

BAŞKAN – Ama benim bildiğim kadarıyla Adalet Bakanlığı kadın mahkûmlar üzerinde bu anlamda ayrı bir çalışma yapıyordu değil mi?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPASLAN AZAPAĞASI – Evet efendim.

BAŞKAN – Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPASLAN AZAPAĞASI – Şimdi efendim, bu, yasa ve yönetmelik kapsamında yapılan bir şey. Yani burada annesinin yanında kalan çocukların günlük iâşe bedeli 4 liraya kadar ilave olarak verilen maliyetler. Burada mesela, emziren veya hamile kadın hükümlü ve tutukluya ilave 2 liradır. Mesela, mevcut, 968 mevcut var. Burada harcanan günlük iâşe bedeli 1.936 lira, harcanan yıllık iâşe bedeli de 736.640 liraya tekabül ediyor. Çocuklu hükümlü ve tutuklu sayısı ilave 1 liradır yani verilen iâşe olarak. Mevcut 2.001. Burada harcanan günlük iâşe bedeli de 2.001 TL, yıllık da 730.365 lira. Annesinin yanında kalan çocuk ilave olarak 6 liradır. 285 mevcut, 1.710 günlük iâşe bedeli. Toplam yıl itibarıyla da 624.150 lira. Bu anlamda 3.257 mevcut var bu kapsamda; bunun 5.065 lira günlük iâşe bedeli, yıl itibarıyla da 2 milyon 61 bin 155 bin liraya tekabül etmektedir.

Burada, sormak istediğiniz başka bir şey var mı efendim?

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Yani o 4 lira tüm mahkûmlar için mi geçerli?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Evet.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Çocuğun durumuna göre yani bebek mi, biraz daha büyük mü; 1 yaşında mı, 1 yaşında fazla mı ona göre değişiyor...

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – 6 yaşına kadar zaten.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – ...6 yaşına kadar.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI
ALPARSLAN AZAPAĞASI – Evet efendim. Yani çocuklar 6 yaşına kadar ceza infaz kurumunda, annelerinin yanında kalıyor, 6 yaşını dolduran çocuklar da ya vasisine veriliyor ya ailesine ya da çocuk hizmetleri kurumuna.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Peki, bir ayrımı var mı? Yani tüm mahkûmlara eşit olarak mı dağıtılıyor, yoksa belli, özel kriterleri var mı?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI
ALPARSLAN AZAPAĞASI – Efendim, çocuğu olanlar için, genel olarak çocuk olması durumunda ek işe bedeli oluyor. Zaten tüm mahkûmlara, takdir edersiniz, işe veriliyor zaten öyle bir şey yapılıyor.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Tüm mahkûmlara hani gelir durumuna bakmaksızın veriliyor mu?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI
ALPARSLAN AZAPAĞASI – Evet.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Teşekkür ederim.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Benim de bir sorum vardı müsaadenizle.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Adalet Bakanlığı temsilcisi, aile içi şiddetle ilgili, büyükşehirlerde bir savcılık komisyonu veya birimi olduğunu söylediniz. Edindiğim intiba, sanki bu yeni oluşmuş, Ankara ve İstanbul’da oturmuş, İzmir’de de oturmak üzere.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI
ALPARSLAN AZAPAĞASI – Evet efendim.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Diğer illere düşünülüyor mu veya bölgelere böyle bir çalışma var mı?

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI
ALPARSLAN AZAPAĞASI – Vallaha, bu, ilk etapta tabii, şeylerde -yani Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun bu konuda bir genelgesi var- böyle büyük kentlerde, metropol kentlerde kuruluyor fakat duruma göre bu durum da geliştirilebilir yani. Ama ilk etapta, bunların bir İstanbul, Ankara, İzmir gibi yerlerde olacağı, burada gelecek işte suç oranları, hâkim savcı sayıları ona göre yeniden değerlendirme de yapılacağı muhakkak.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Yani hani coğrafi bölgelerde de merkezlerinde olması pratik avantaj sağlar vatandaşlara, bu tip sorunu olanlara.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI
ALPARSLAN AZAPAĞASI – Evet efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzun daimi uzmanlarından, buyurun, Mustafa Şahin Bey.

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Mustafa Şahin, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı.

Şimdi, tabii, Adalet Bakanlığının bizatihi dar anlamda hizmetin icrai yönü ağır basan faaliyetlerin bir vechesi. Tabii, söz gelimi, bir ceza politikasının belirlenmesi ki kadın hak ve özgürlükleri açısından Türk Ceza Kanunu'nun değişmesi son derece önemli bir adım olmuştur ve bu noktada, kadın örgütleriyle iletişim ve iş birliği içinde bu çalışmalar yürütülmüş ve ciddi bir kazanım olarak hukuk sistemimize dâhil olmuştur. Tabii, Türk Ceza Kanunu'nun önemi, kadınların yaşam deneyimi açısından son derece kritik. Yani bu, biz, şiddet konuştuğumuz zaman, ceza politikası konuştuğumuz zaman salt bir adli, hukuki gündemi ele almıyoruz, kadın yaşamının çalışma hakkından siyasete katılımına, sosyal yaşamından kamusal alanda var oluşuna değin geniş yelpazedeki bir dizi hak ve özgürlük kullanımına etki eden bir kaldıraç etkisi, bir potansiyel sağlıyor.

Şimdi, bu anlamda, Adalet Bakanlığının bir diğer önemli özelliğini paylaşmak isterim. Tabii, sayın bürokratların yanında bu türlü şeyleri ben dillendirmem ve açmaya çalışmam, ihtisas değil de cinsiyet duyarlılığı bağlamında acaba birtakım yeni tartışma konularını aralayabilir miyiz, o noktayı belirginleştirmek açısından. Şimdi, Adalet Bakanlığının Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü gibi kritik bir rolü vardır. Tüm mevzuat çalışmalarında Adalet Bakanlığı vardır. Yani görüş verir. Her kamu idaresinde bu yoktur. Dolayısıyla, mevzuatın cinsiyet ayrımcılığına yönelik dolaylı veya doğrudan -doğrudan çok azaldı, malumlarınız ama dolaylı dahi olsa, zımnî dahi olsa- etkide bulunacak düzenlemelerden ayıklanması, değiştirilmesi noktasında önemli katkılar sunabilecek bir idare. Yani Bakanlık, Adalet Bakanlığı Türkiye'deki hukuk sisteminin mevzuat dünyasının değişimi noktasında, cinsiyet duyarlı perspektifin kadın-erkek eşitliği perspektifini kazanması noktasında anahtar öneme sahip bir Bakanlık. Dolayısıyla, bunu da ikinci husus olarak belirtmek isterim.

Bir diğer husus şudur: Söz gelimi, biz bazı düzenlemeler yaparken etki alanının düşünmeyebiliyoruz. Örneğin, Sayın Başkan da buradayken... Bilmiyorum, bu bilgi teyide muhtaç çıktığında incelemiştik. Ceza ve Tevkif İşleri Genel Müdürlüğü'nün tabiatıyla yürütümünde, cezaevlerindeki işliklerde çalışan mahkûmlar var. Şimdi, bu mahkûmlar, iş sağlığı ve meslek hastalığı sigortasına tabi ve 5510 öncesi, hastalık sigortası da vardı. Şimdi, 5510 öncesi bu mahkûmların hastalık sigortası primlerinin de yatırılmasının bizatihi mahkûmun hastalığının, hastalık riskinin bertaraf edilmesi değil, dışarıda bakmakla yükümlü olduğu kişilere etki etmesi bakımından.

BAŞKAN – Yani onları sigorta kapsamına alması için.

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Tabii, hastalık sigortası primini işliklerdeki mahkûm, genelde de işte yüzde 3 civarında kadın mahkûm ve tutuklu, yüzde 97 gibi bir oranda erkek olduğunu düşünürsek işliklerde çalışan erkek mahkûmların cezaevi dışında bakmakla yükümlü olduğu eşleri veya çocuklarına etkide bulunabilecek bir güvence bu defa farkında veya farkında olmadan kaldırılmış oldu. Demek istediğim, bir mevzuat çalışmasında cinsiyet duyarlı perspektif bizatihi o

mevzuatın muhatabı olan kişi değil, o toplumsal ilişkiler içinde, işte işaret ettiğiniz o toplumsal ilişkiler üzerindeki etkilerinin bütünlüğü içinde değerlendirilip bir öncelik geliştirilmeli.

Bir diğer husus -çünkü bildiğim kadarıyla hastalık bizatihî bütçeye alındı- yani Adalet Bakanlığı, bugün cezaevlerindeki sağlık gereksinimlerini hükümlülerin, bir sigorta mantığı içinde değil de bütçe kaynağının tahsis edilmesi, kullanımı şeklinde gideriyor.

Bir diğer husus da şu: 2006 veya 2007 yılında, kadın cezaevinde, Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğretim üyesi bir hocamız tarafından -Phoenix Yayınlarından çıktı- “Kadın Açık Cezaevinden Notlar” diye bir çalışma yapıldı. Bu çalışmada, örneğin, kadın cezaevlerinin -tabii, karşılaştırmanın aynı baza oturması lazım, kuşkusuz birtakım metodolojik sorunlar olabilir ancak- erkeklere göre çok daha gereksinimlerine duyarsız bir mekân kullanımı, teşrifat veya organizasyon yapısına sahip olduğu yönünde tespitler vardı. Bu çerçevede, cinsiyet duyarlı hizmet, diyelim ki ceza ve tevkifevlerinde kamu olarak cinsiyet duyarlı hizmetler örgütlenirken, teşkilatlanırken cinsiyet eşitliği içinde, cinsiyete duyarlı önceliklerin o infaz rejimine entegre edilmesiyle mümkün olacaktır ki o kadın mahkûmlara yönelik bir araştırma projesinden söz edildi, son derece memnuniyet verici bir gelişme. Bu anlamda, Adalet Bakanlığının...

Bir de efendim, şunu belirtmek isterim: Geçenlerde, kadına yönelik şiddetle mücadele noktasında bir toplantıya katıldım, orada bir hâkim bey de aktardı. Aile mahkemeleri bünyesinde, gerçekten, sosyal hizmetli, pedagoğ -çok özür dilerim- psikolog çalışmakla birlikte, mekân imkânsızlığı ve bütçe kısıtları nedeniyle hâkimle söz konusu uzmanlar arasında sağlıklı bir mesai çalışması yürütülemediği ve dolayısıyla, kuşkusuz zaman içinde bu eksiklikler de giderilecektir, ancak aile mahkemelerinde de bu türden bir sorun, kadına yönelik şiddetle mücadele hizmetleri kapsamında dillendirilmektedir çeşitli zeminlerde. Bunu bu aşamada arz etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Sayın Başkanım, bu konuda bir şey arz edebilir miyim, en son, Uzmanımızın söylediğiyle ilgili.

BAŞKAN – Buyurun.

ADALET BAKANLIĞI STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI DAİRE BAŞKANI ALPARSLAN AZAPAĞASI – Şöyle efendim, bu, Sayın Uzmanın söyledikleri diğer şeyleri, detay şeyleri bir araştırmak lazım Ceza Tevkifteki Genel Müdürlüğümüzden.

Fakat bu sosyal çalışmacılar, pedagoğlarla ilgili şunu söyleyebilirim: Sayın Uzmanın söylediği doğru. Biz de geçen hafta itibarıyla, Adalet Bakanlığından müsteşar yardımcımız başkanlığında bir toplantı yaptık. Aile Bakanlığından, Sosyal Hizmetlerden, efendime söyleyeyim hâkimlerden, bu konuda, aile hâkimleri ile hep beraber toplantı yapıldı. O söylemiş olduğu sorunların

giderilmesiyle ilgili küçük bir komisyon kuruldu. O komisyonda ben de varım, ben yürütüyorum o işi. O konuda biz bir çalışma yapacağız yani sosyal hizmetler uzmanları, o, hakikaten önemli bir şey hâkimlerle olan ilişkileri ve aynı zamanda mekânsal problemlerini halletmek üzere Bakanlıkça bir çalışma yapıyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Katkı sağlamak isteyen var mı? Yoksa toplantıyı kapatacağım, öbür bölüme geçeceğim.

Peki, ben İçişleri Bakanlığımızdan ve Adalet Bakanlığımızdan gelen çok değerli bürokratlarımıza, uzmanlarımıza verdikleri bilgiler, açıklamalar için teşekkür ediyorum. Zannediyorum, ilerleyen tarihlerde, Komisyon bu konuda yol aldıktan sonra, sizlerle bir kez daha bir araya gelme ihtimalimiz var. Bu arada katkı sağlamayı bilahare gördüğünüz bir alan olursa yani bu toplantıdan sonra, bunu bize yazılı olarak da bildirebilirsiniz ya da bir dahaki toplantıda, sizlerle birlikte olduğumuzda buna dair bir sunum hazırlayabilirsiniz. Çünkü anlaşıldığı kadarıyla ilk görüşülen, ilk tartışılan bir konu olduğu için bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, bu çapta o anlamda eksikler kalabiliyor. Fakat, biz, bu Komisyon olarak raporumuzu vermeden önce eksik kalmasını istemiyoruz. Bütün alanların, bütün görevlilerin kendi alanlarında özellikle tamamlanmış olmasını istiyoruz. O anlamda, yazılı katkıyı da kabul ediyoruz ve bir sonrakinde de, galiba 2'nci turlarda da tekrar sizleri davet edeceğiz. Belki siz de bu Komisyonun çalışması ve ihtiyaçları doğrultusunda yeniden güncellenmiş bir sunumla bizlerle olursunuz.

Tekrar teşekkür ediyorum, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

Kapanma Saati: 16.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.33

BAŞKAN: Alev DEDEGİL (İstanbul)

0

BAŞKAN – Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünden bizimle bütün toplantılarda birlikte olan, daimi Komisyon üyemiz Nurgül Aksoy Kardeşimizi dinleyeceğiz, bir sunumu olacak bize.

Sonuna kadar dinleyelim, notlarımızı alalım, sunum bittiği zaman da eğer gerek görürsek katkı sağlayıp çok kısa bir soru-cevap yaparız. Çok dağılmayalım, özet özet gidelim. Komisyon üyelerimiz ihtiyaç duyarsa o alanda belki biraz durdurup açabilirler konuyu. Format olarak bunu yapalım.

Buyurun, söz sizde.

ASPB KSGM AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Efendim, teşekkür ediyorum.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi anlayabilmek için “toplumsal cinsiyet” kavramının anlaşılması çok önemli. “Toplumsal cinsiyet” kavramı yerleşmediği sürece, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapma şansımız da yok denecek kadar az oluyor. O yüzden ben sunuma “toplumsal cinsiyet” kavramının daha anlaşılır olması adına basit tanımlarla girmek istiyorum.

Daha önce, bu benim sunumumda yer verdiğim hususlar, daha önceki konuşmalarda pek çok kez vurgulandı ama derli toplu olarak bir göz atmamızda yarar var.

“Biyolojik cinsiyet”, hepimizin bildiği gibi, kadın ve erkeklerin doğuştan gelen biyolojik farklılıklarına dayanan özellikleri ifade ediyor ve dünyanın neresine gidersek gidelim, aynı, hiçbir değişiklik yok; burada ne ise başka ülkede de aynı. Ama “toplumsal cinsiyet” dediğimiz zaman, kadın ve erkeklerin doğuştan gelmeyen ve sosyal ortamlarında, yaşadıkları kültür içinde öğrendikleri kadın ve erkek olmaya dair rolleri ve özellikleri ifade etmektedir.

Biz, doğduğumuz andan itibaren birtakım değerler atfedilerek büyüzoruz ve kadın ve erkek olmayı bu şekilde öğreniyoruz. Daha ismimizi koyarken bile, bizden nasıl bir insan olmamız beklendiğinin işaretleri veriliyor. Şöyle bir akıldan geçirirsek, erkek isimleri daha çok güçlü, yarıcı şeyleri sembolize ederken, kadınlar daha böyle narin, sevecen... “Sevgi” gibi, bu tarz isimlerle bile bunu kalıplara sokarak büyüzoruz ve kadın-erkek olmayı da bu şekilde öğreniyoruz.

Ama “toplumsal cinsiyet” kavramı nedir ve bu kavramdan ne anlıyoruz? Tüm bu atfedilen değerlere bağlı olarak “kadın” kavramıyla eş anlamlı olmayıp kadınlarla erkekleri ve bunların birbirine

bağımlı ilişkisini kapsayan bir kavramdır. Bu kavramın özü, bugün itibarıyla kadın ve erkek arasında sosyal veya kültürel olarak tanımlanmış ve cinsiyetlerden birine yüklenen statülere, rol ve sorumluluklara dayanan ilişkiyi tanımlamaktadır. Biz toplum içinde nasıl roller, sorumluluklar üstlendik? Erkek ve kadın arasındaki bu paylaşım nasıl ve birbiriyle bağlantısı, ilişkisi nasıl? Bu, her zaman gözlemlenmesi gereken bir durum.

Kadınlara ve erkeklere atfedilen tüm farklılıkların ve onların yükledikleri tüm rollerin ve ilişkilerin sosyal olarak yapılandırılmış olduğunu ve dolayısıyla eşitlikçi bir biçimde yeniden yapılanabilir olmasını öngörür. Aslında, bize atfedilen bu değerler değişmez değil; esasen, eşitlikçi bir bakış açısıyla, anlayışla yeniden yapılandırılabilir.

Kadın ve erkeği biyolojik cinsiyetinin dışında, üstlenilen görevler ve sorumluluklar çerçevesinde oluşan rollere bağlı olarak gelişen toplumsal ilişkiler bütünü içinde değerlendirmektedir. Kadın ve erkeği kapsayan bütüncül bir kavram olduğu için “toplumsal cinsiyet” olarak ifade edilmektedir.

Toplumsal cinsiyet bakış açısı -bu çok önemli bir bakış açısı- “biyolojik olanla sosyal ve kültürel olan arasındaki farkı anlamak ve dönüştürülebilir olanı dönüştürmek için çaba harcamak” olarak tanımlanabilir.

Biraz önce Mustafa Bey Adalet Bakanlığındaki adalet, şu şeyden bahsederken tam da bu bakış açısı: Hani iş gören mahkûmların 5510’la birtakım haklarından mahrum olması, dolayısıyla eşlerin de bundan olumsuz etkileneceğini görebilmek, bunu fark edebilmek, toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip olmakla mümkün. Bu bakış açımız yoksa kurguladığımız... Bu bakış açısı yoksa zaten işimize, yaptığımız politikalara, her yere yerleşiyor ve dolayısıyla da eşitsizliği yeniden üretir oluyor.

“Toplumsal cinsiyet” kavramı dinamik bir kavram diyoruz çünkü toplumlar ve kültürler arasında toplumsal cinsiyet farklılıkları bulunmakta. Şimdi, bizdeki kadınların rolleri, sorumlulukları, iş bölümümüz farklı kurgulanmışken, başka bir ülkede daha farklı kurgulanmış olabilir. Bu, aslında, ülkeden ülkeye bile bakmaya gerek yok, bölgeden bölgeye, aynı şehir içinde mahalleden mahalleye veya semtten semte bile farklılık arz edebilir. Dolayısıyla “toplumsal cinsiyet” kavramı, durağan bir kavram olmayıp dinamik bir kavram olma özelliği taşımaktadır.

Toplumda üstlenilen işlerin ve yerine getirilen rollerin, kültürel olarak belirlenmiş ve zaman içinde değişebilir olması toplumsal cinsiyetin toplumsallaşma sürecini anlatır. Biz atalarımızdan ne gördüysek çocuklarımıza da aynı anlayışla yaklaşıyoruz, onlar da aynı şeyi öğrenerek yetişiyorlar ve bu bir kültür olarak toplumsallaşma süreciyle sürekli toplumda var olan bir anlayış oluyor. Bu süreci temel olarak belirleyen etkenleri “aile”, “okul”, “sokak” ve “medya” olarak sıralamak mümkündür. Ailedeki örnek tutum, davranışlar etkileyebiliyor.

Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümünü biz şu şekilde tarif ediyoruz: Kadınlar ve erkekler için farklı rollerin, sorumlulukların ve aktivitelerin uygun görülmesine “cinsiyete dayalı iş bölümü”

diyoruz. İşlerin “erkek işi” ve “kadın işi” olarak belirlenmesi söz konusu. Ama yakından baktığımızda, erkeklerin yaptıkları işlerin daha prestijli ve daha fazla gelir getirdiğini, kadınların yaptıkları işlerin ise daha çok ev içi emeğe dayanan ve ücreti düşük işler olduğunu görüyoruz. Aslında, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla baktığımız zaman bunları değiştirme şansımız var. Bunları nasıl değiştirebiliyoruz? Yaptığımız politikalarla değiştirebiliriz.

Şimdi, “toplumsal cinsiyet” olarak -kavram içinde- baktığımız zaman, bize biçilen kalıplar, roller, sorumluluklar çerçevesinde de ihtiyaçlar farklılık arz ediyor. Kadınların ve erkeklerin ihtiyaçları da farklılık arz ediyor çünkü bu ihtiyaçları da biz “pratik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları”, “stratejik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları” olarak ikiye ayırıyoruz.

Pratik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları, hâlihazırda var olan rollerimiz, sorumluluklarımız çerçevesinde duyduğumuz ihtiyaçları ifade ederken, stratejik toplumsal cinsiyet ihtiyaçlarımız ise kadınların toplumda var olan ikincil konumunu iyileştirmeye, değiştirmeye yönelik ihtiyaçları ifade ediyor. Biz, bazen burada sunumlarda duyuyoruz. Hani, bunlar doğrudan kadınları hedef alan çalışmalar ama onların, aslında, kadınların pratik toplumsal cinsiyet ihtiyaçlarına hizmet ettiği gibi, zaman zaman ikincil konumlarını da iyileştirmeye yönelik çalışmalar olarak da karşımıza çıktıkları oldu.

Özetle, “toplumsal cinsiyet” dediğimiz zaman kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal farklılıklara işaret ediyor; toplumsal yapılarla ilişki içinde belirleniyor; yaşanan kültürün içinde öğreniliyor; toplumdaki kadınların ve erkeklerin sorumluluklarını, olanaklarını, ayrıcalıklarını, sınırlılıklarını ve beklentilerini gösteriyor; zamana, kültüre göre değişiyor, değiştirilebilir. Bu toplumsal cinsiyet, esas var olan toplumsal cinsiyet değiştirilebilir.

Buradan, toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm ana plan ve programlara yerleştirilme stratejisinden söz etmek istiyorum: Toplumsal cinsiyet eşitliği konularını politika kararları, kurumsal yapılanmalar ve kaynak dağılımı gibi geniş bir çerçevenin merkezine yerleştirmektedir. Kalkınma hedef ve süreçlerine kadınların görüş ve önceliklerinin katılmasını öngörmektedir. Politika süreçlerinin tüm evrelerinde ve tüm düzeylerinde kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlik prensibinin dikkate alınmasını ve bunun tüm eylem alanlarında uygulanmasını öngörmektedir.

Bu stratejiyi kolaylaştırmak ve teşvik etmek için geliştirilen araçlardan biri de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemedir, toplumsal cinsiyet boyutunu bütçe döngüsünün tüm evrelerine yerleştirmek için kullanılmaktadır.

Tanım olarak hepimiz biliyoruz ama ben yine de hızla şöyle söyleyeceğim: Bütçe, belirli bir dönemdeki gelir ve gider tahminleri ile bunların uygulanmasına ilişkin hususları gösteren ve usulüne göre yürürlüğe konulan belgeyi ifade etmektedir ama daha da özünde, ekonomik politika araçlarının en önemlisidir; sadece teknik bir detay değil, ayrıca çok önemli bir politik ifade olup sosyal ve ekonomik önceliklerin bir yansımısını oluşturur. Bütçeler ve kaynak tahsisleri eylem önceliğini belirler; spesifik

hedefler ve politikalara ilişkin taahhüdün parayla ilgili somut göstergesidir; öncelikleri saptar ve vatandaşların sosyal, ekonomik ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağına dair yolları gösterir.

Esasen, bütçeler, hâlihazırda, herkesin ihtiyaçlarının eşit olarak karşılanacağı varsayımıyla tarafsız bir şekilde ele alınmaktadır, cinsiyet yansız bir politika aracı olarak görülmektedir ama “toplumsal cinsiyet” kavramında da söz ettiğimiz gibi eşit olmayan toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kadınların ve erkeklerin yaşamları üzerine gerçek etkileri ile politikaların farklı etkilerini dikkate almamaktadır.

Bir politikayı, bir programı, bir projeyi hayata geçirirken bu anlayışı, bunu dikkate almıyorsak ve onlardan kadınların ve erkeklerin eşit olarak yararlanacağını, yarar sağlayacağını varsayıyorsak burada eşitsizliği yine sürekli kılmış oluyoruz. Bu durum “cinsiyet körlüğü” ile ifade ediliyor. Cinsiyet körlüğü ise eşitsizliği sürekli kılıyor dedik.

“Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme” dediğimiz zaman, kadınlar ya da erkekler için ayrı bütçeler olmayıp, bunlar, “bütçenin kadın ve erkeklerden oluşan farklı gruplar üzerindeki etkilerine göre, toplumun cinsiyetler arası ilişkileri temelinde bütçenin bilinçli bir şekilde ihtiyaçlar doğrultusunda dağıtılması için yapılan girişimler” olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kadın ve erkeklerin, kız ve erkek çocukların gereksinimlerinin karşılanmasında kamu kaynaklarının hakça kullanımı ve kamu gelirinin yükünün hakça üstlenilmesini gözeten bütçedir. Bu bütçelemede harcamaların kadın ve erkeklerin önceliklerine göre dağıtımı ve cinsiyet ayrımcılığının azaltılması için kullanılması söz konusudur.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme'nin temel özellikleri: Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeler, erkek ve kadınlar için ayrı bütçeler değildir. Ulusal ve yerel düzeydeki bütçelerin hazırlanmasının tüm safhalarında toplumsal cinsiyet bilincinin dâhil edilmesi üzerine odaklanır. Toplumdaki kadın ve erkeklerin farklı ihtiyaçları ile haklarını ve yükümlülüklerini tanıdığını gösterir. Kadınların ihtiyaçları ve taleplerinin dâhil olup olmadığını sorgular. Yine, devlet harcaması ve gelirini cinsiyet perspektifinden gözlemler, harcamaların kadın ve erkeklerin önceliklerine göre dağıtımı ve cinsiyet ayrımcılığının azaltılması için kullanılması söz konusudur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini ve insani gelişimi sağlamak için kaynakların daha etkili kullanımını teşvik eder. Harcamalarda bir artış olmasından ziyade, kaynak dağıtımında yeniden öncelik belirlenmesini vurgular.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme'nin ön koşulları: Siyasi kararlılık; hesap verilebilirlik; insan kaynağı ve finansal kaynaklar; koordinasyon; cinsiyete göre ayrıştırılmış istatistikler; şeffaflık, ortaklık ve iş birliği; tüm bu ön koşulların sağlanması olarak görüyoruz.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme'nin üç aşamasından söz etmek istiyorum: Bütçenin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini belirleyebilmek için toplumsal cinsiyet perspektifinden bütçenin analiz edilmesi. Esasen analize ilişkin değişik kategoriler ve yöntemler geliştirilmiş. Ben onlara değinmeyeceğim ama esasen, bu kaynak nereye harcanmış, kim nasıl etkilenmiş, kim nasıl yarar

sağlamış, bundan nasıl bir yarar sağlamış, onu görmek gerekiyor. Ondan sonra da bu analiz temelinde dönüp toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla bütçeleme sürecinin ve kaynakların dağılımının yeniden düzenlenmesi gerekiyor. Esasen biz bu kaynakları bu şekilde kullandık ama etkili olmadı, bu olumsuz etkilendi veya istenilen düzeyde yarar sağlanamadı. Bu sefer dönüp “Bunu şu şekilde kullanmalıyız.” deyip yeniden bir öncelik belirleme üzerine odaklanır. Esasen, özünde de bütçeleme sürecinin analizine toplumsal cinsiyetin bir kategori olarak yerleşmesi, bütçeleme sürecinin tüm aşamalarına toplumsal cinsiyetin dâhil edilmesi amacıyla sistematik olarak çalışılması. Burada şunu söylemek istiyorum: Bütçe süreci göz önüne getirildiği zaman, burada hep kişiler bu işi yürütüyor ama kişiler kendi anlayışı ve yaklaşımıyla bütçeleri oluşturuyor, politikaları oluşturuyor. Esasen odaklanmamız gereken, buradaki politikalar oluşturulurken toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla oluşturabiliyor muyuz? Bu süreçte yer alan insanları sürekli bu konuda eğitmek, bilinçlendirmek çok önemli bir husus olarak karşımıza çıkıyor bu durumda. Bu sürecin içindeki politika yapımcılar olabilir, uygulayıcılar, herkes bu anlayışa sahip olabilir ise -hep bunu vurguluyorum- yaptıkları politikalara da, geliştirecekleri hizmetlere de bu anlayışı yansıtacaklardır.

Burada şunu da söyleyeyim: Bazı durumlarda yeniden yapılandırma -yeniden önceliklerkengeçici özel önlem politikaları anlamına da gelebilir, bazen çok dezavantajlı bir konumu iyileştirmek için birtakım politikalarla da desteklenebilir öncelikler verilerek.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme için önemli olan diğer hususlar: Toplumsal bilinç, politik ve bürokratik irade dedik; karar alıcıların, kadınların erkekler karşısındaki durumlarını tespit etmeleri yani toplumsal cinsiyet ilişkilerinin değerlendirilmesi; kadınların karar alma mekanizmalarına dâhil olması; kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulamaya dönüşmesi; toplumsal cinsiyet eşitliği analizine imkân verecek verilerin elde edilmesi; günlük iş ve hizmet akışlarının cinsiyete duyarlı hâle gelmesi.

Buraya geçmeden önce, bizim eğitimlerde arkadaşlarımızın verdiği güzel bir örnekten söz etmek istiyorum. Bir ilde -köyde- şebeke suyuyla evlere su götürülmesi söz konusu olmuş, gerekli yatırımlar yapılmış ve evlere sular gitmiş. Birkaç gün sonra o su borularının kırıldığı görülmüş. Yeniden döşenmiş, yeniden kırılmış. Burada esasen bunu kimin yaptığı araştırıldığı zaman, doğrudan kadınların yaptığı ortaya çıkmış çünkü onlar tek sosyalleşme alanları olarak bu mahalle çeşmesini görüyorlar, o da ellerinden gidince kötü oluyorlar. Demek ki onların bir sosyalleşmeye ihtiyaçları var ve bunun için de bir düzenleme, bir alan, bir şey oluşturmak gerekiyor. Toplumsal cinsiyet bakış açısıyla bakabilmek bunu gerektiriyor. Bu arka planları ben -ulusal ve uluslararası arka planları- ilk gün söylemiştim. İsterseniz burayı atlayabilirim, burayı geçeyim.

BAŞKAN – Geçelim arkadaşlar. Elimizdeki notlarda da var.

ASPB KSGM AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Burada var.

Bir de şu yapının üzerinde durmak istiyoruz: Şu anda ülkemizde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturulmamış olmakla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirilmekte ve bunun için bir kaynak kullanımı söz konusu olmaktadır. Ancak, bu çalışmalar, daha çok, doğrudan kadınları hedef alan program ve projeler olarak hayat bulmakta. Bunlara örnek vermek gerekirse... Bunları hep örnekliyoruz: Şartlı Nakit Transferi, işte, 2008’de yürürlüğe giren istihdam paketi, valiliklerce yürütülen mikro kredi uygulamaları... Bu listeyi çoğaltmak mümkün. Oysa, daha genel anlamda, bütçelerin, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışıyla ele alınması ve bütçeleme sürecinin tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının yerleştirilmesine yönelik olarak temel paydaşlarla iş birliği içinde çalışılması gerekiyor.

Performans esaslı bütçeleme, bu toplumsal cinsiyete... Bunu Mustafa Bey ilk gün çok güzel izah etti. Ben de daha basit bir dille üzerinden geçeyim. Cinsiyete duyarlı bütçeleme açısından değerlendirdiğimizde, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme girişimi geliştirmek için şeffaflık, katılım, sürdürülebilirlik, uzun dönem stratejisi ve sahiplenme gibi yönetim ilkelerinin olması gerekli gösteriliyor. Bu anlamda, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile ülkemizde uygulanmaya başlanan ve hep bugüne kadar söylediğimiz, Kanun’un 9’uncu maddesinde ifadesini bulan performans esaslı bütçelemeye bakıldığında; Stratejik Plan, Performans Programı ve Yıllık Faaliyet Raporu olmak üzere üçlü bir yapı üzerine oturduğunu görüyoruz. Bunlar da biraz önce saydığımız “şeffaflık”, “katılım”, “sürdürülebilirlik”, “uzun dönem strateji” ve “sahiplenme” gibi ilkelerin zeminini oluşturuyor bize.

Performans esaslı bütçeleme, bir yandan stratejik plan-bütçe bağlantısını kurarken diğer yandan da performans denetimi ve değerlendirmesi için gerekli zemini oluşturmaktadır. Bu nedenle bu üçlü yapı üzerine oturmuş performans esaslı bütçelemenin, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin kamu yönetiminin her kademesinde tasarlanması için uygun bir araç olarak değerlendirilebileceğini düşünüyoruz.

Şu şekilde şu yapıyı hep göz önünde bulundurmamız gerekiyor. Bizim ülke düzeyinde orta ve uzun vadede planlarımız var ve bu planlara -üst düzey- “üst politika belgeleri” adını veriyoruz: Kalkınma planı, hükümet programı, orta vadeli program, orta vadeli mali plan ve yıllık program. Bunlar bizim “üst politika belgeleri” adını verdiğimiz belgeler ve tüm kurumların stratejik plan ve bütçelerinin oluşturulmasında da referans doküman oluyor. Tüm stratejik planlar... Kurumlar, kalkınma planının hedeflerini, hükümet programını, orta vadeli programı gözeterek stratejik planlarını hazırlıyorlar.

Stratejik planlarını da performans programına... Bu stratejik planlar beş yılı kapsarken, performans programı da yıllık program oluyor ve idare bütçesine dönüşüyor. Uygulama, harcama birimleri faaliyetleri gerçekleştiriyor. Sonra performans değerlendirilmesi -kurum içi bir değerlendirme- ve idare faaliyet raporu oluşuyor.

Bunlar Şu anlamda çok önemli: Demin dediğimiz, en başında bahsettiğimiz toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla bunları oluşturabiliyor isek bizim bu işi zaten yapıyor, yapmış olmanın zemini olacak. Burada kalkınma planı da çok önemli. Bizim kalkınma planında bir sıkıntımız var. Orada beş temel gelişme ekseninde stratejiler, hedefler yer alıyor. Kadınla ilgililer, sosyal içerme ve yoksullukla mücadelenin altında oluyor. Bu da bizim hep var olan, bu dezavantajlı kavramıyla bağlantılı bir Şey, hep orada ele alınmıŐ. Hlbuki o stratejik planın, kalkınma planının tüm gelişme eksenlerinde bu bakış açısının hâkim olması temel taleplerimizden biri bizim. Gerçi biz sabah Pınar Hanım'ın bahsettiği özel ihtisas komisyonlarına katılım sağlıyoruz, orada görüŐlerimiz dile geliyor, yansıyor bir Şekilde komisyon raporlarına ama diğer komisyon... Gerçi ncelikli olarak, dediğiniz, istihdam, eğitim, sağlık, karar alma komisyonları ama evre de önemlidir. evre de bu bakış açısıyla oluŐabilir. Şu an aklıma gelmiyor, gelişme eksenlerinin yapısı geliyor da adları aklıma gelmiyor, oralara bu bakış açısıyla ne kadar müdahale edebiliyoruz ya da oradaki politikaları toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla ne kadar oluŐturabiliyoruz? Bu önemli bir husus.

Kurumların da kendi görev tanımları çerçevesinde ve st politika belgelerine dayanarak oluŐturdukları stratejik planlarda bu bakış açısını yansıtabilme önemli, Şimdi, ben Şeyi söylemek istiyorum: Toplumsal cinsiyete duyarlı btleme bir bütçe tekniği değil, bir anlayış, bir yaklaŐım tarzı. Bizim derdimiz de bu. Buralara bu anlayışı, bu yaklaŐım tarzını yerleŐtirebilmek. Bunun da özünde toplumsal cinsiyet eşitliği anlayıŐını yerleŐtirebilmek yatıyor.

Biz ne yapabiliriz? Deminki yapı anlaŐıldı değil mi, Şu bütçedeki? st politika belgelerimiz var, kurumlar stratejik plan oluŐturuyorlar beş yıllık, bu belgelere dayanarak, kendi görev tanımları çerçevesinde. Sonra, performans programlarını stratejik planların daha kısa dönemli uygulamalarını yansıttıkları performans programlarını oluŐturuyorlar. Performans programlarında da birtakım hedefler koyuyorlar, göstergeler oluŐturuyorlar. İŞte, buralarda toplumsal cinsiyet eŐitsizliĐini gidermeye yönelik ne gibi hedefleri ve göstergeleri var? Onlar da önem arz ediyor. İçişleri Bakanlığını dinledik -siz de söylediniz- bu sanki stratejik plana bir Şekilde yansımıŐ ve performans programlarında da yansımını bulmuŐ. Dolayısıyla da zaten uygulama dönemi bittiği zamanda faaliyet raporu oluşuyor. Faaliyet raporu da hedeflere ne kadar ulaŐıldıĐını, ne planlanmıŐtı, ne öngörülmüŐtü, ne kadarı gerçekleŐtiĐini bize anlatıyor ve bunlar kamuoyuyla paylaŐılan dokümanlar olduğu için de kamuoyunun denetimine de açık. Burada STK'lar da ihtiyaç duydukları kurumların bu dokümanlarına yakından bakarak katkı, eleŐirel yaklaŐarak da "Şöyle olması daha iyi olabilir"i söyleyebilirler.

Bir de, kurumların iç denetim yapısı var, Mustafa Bey ondan da bahsetmiŐti, kurumlar kendi iç denetimlerini yaparken bu bakış açısıyla denetimi sağlayabilirlerse yani kurumun toplumsal cinsiyet eŐitsizliĐine yönelik hizmetleri nelerdi, göstergeleri nelerdi, bunların nasıl sağlanabildiği gzetebilirse. DıŐ denetim anlamında da tabii ki SayıŐtay ve Türkiye Büyük Millet Meclisi de gündeme geliyor, burada bu bütçe sürecinin bir ayağı da burada yürüyor. Plan ve Bütçe Komisyonu olsun, Genel Kurul

olsun, bir önceki yıl bütçesini uygulamaya bakarken bir sonraki yılın bütçesine de ona göre izin veriyor. Burada da bu bakış açısıyla bir bakış sağlanabilir ise bu bütçeleme süreci dediğimiz tüm süreçlere bu anlayışı yerleştirmiş olabiliriz ama burada tabii, tüm kurumların, üzerine düşen görevi yapması gerekiyor.

Bunları ben bir şekilde söylemiş oldum, iç denetim kontrollerde toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirebilir. Engellerimiz işte bu. Sıkıntı şu ki uygulanan programın veya projenin neyse onun etkilerini değerlendirirken yeterli verilere ulaşmada sıkıntılar var çünkü en temel sıkıntılardan biri de cinsiyet bazlı veri tutulmuyor. Bu yeni yeni biraz hareketlenir gibi olsa da çok eksik bir alanımız cinsiyet temelli veriler, tüm kurumların cinsiyet temelli veri tutması çok önem arz ediyor. Çünkü gerekli analizleri yapmaya imkân verecek enstrümanlar onlar oluyor.

Mustafa Bey'in ilave... Bilmiyorum, ben, bu alanda işte bir kurumlar arası sıkı koordinasyonun sağlanması, bu benim önerimdir. Çalışma ve izleme grubu oluşturulması gibi bir grup düşünmüştüm. Burada hem STK'lar hem kamu kurumundan katılımcılar hem de akademisyenlerden olan ve "ülkemizde ne var ne yok"u takip etmek açısından ulusal ve uluslararası alanda yapılan çalışmaların incelenerek tüm paydaşlarıyla paylaşılması, programlama ve projelendirme aşamalarında önceden toplumsal cinsiyet etki değerlendirmesinin yapılması, bütçenin ekinde bütçenin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair taahhüdünü gösterir bir rapor olması mesela; bunlar bir zorunluluk değil sadece öneri olarak söylüyorum. Zorunluluk, bir kural değil, olabilecek şeyler bu kendi açımdan.

Sonuç olarak da ülkelerin kalkınması ve geleceği için tüm ana plan ve programların oluşturulmasında toplumsal cinsiyet perspektifinin hakim olması ve bütçeleme sürecinin tüm aşamalarında bu anlayışın yerleşmesi gerekmektedir. Ülkemizin de taraf olduğu uluslararası sözleşme ve kararlarda toplumsal cinsiyet duyarlılığının ana plan ve programlara yerleştirilmesinde devletler görevli kılınmıştır. Bu kapsamda da tüm kamu kurumlarının bu konuda üzerine düşeni yapması gerekiyor. Herkes kendi durduğu noktada, faaliyet alanı çerçevesinde bunu yapması gerekiyor.

Burada bu kadar... Ama Mustafa Bey siz ilave etmek isterseniz...

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Komisyon üyelerimiz, sayın milletvekillerimizin sormak istediği bir şey var mı?

Tamam, zaten sunum cd olarak da metin olarak da var.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Müsadenizle bir iki cümle söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

NURDAN ŞANLI (Ankara) – Bunlara ilaveten, hep diyoruz ya "analize elverişli bütçeleme" veya yapılacak olan yani bu cinsiyete dayalı olarak yapılacak olan bütçeleme de muhtemelen analize dayalı, yani analiz yapılabilecek bir bütçe olacak diyoruz. Şimdi, bütün bunların yanı sıra 2013 bütçesinin de bir incelenmesi gerekiyor anladığım kadarıyla, değil mi? "Ne yapıyoruz, ne yapmışız"ı görebilmek adına sanıyorum onun da bir incelenmesi lazım, 2013 bütçesinin.

ASPB KSGM AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Şimdi, efendim, analiz kategorileri çok farklı alanlarda geliştirmiş uluslararası alanda ama biz bir programı da ele alarak analiz edebiliriz, bir bütüne de bakılabilir ama bütüne bakmak çok zor şu anda.

ASPB KSGM NURDAN ŞANLI (Ankara) – Çok zor onu diyeceğim, çok zor, çok uzun değil mi aslında? Yani ona bir bakılmalı ama nasıl bakılır, nasıl zaman ayrılır değil mi? Çok zor şu anda.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Şu anda. Gerçi Mustafa Bey sosyal harcamalardan söz etmişti ilk sunumunda. Sosyal güvenlikle primsiz ödemelerden siz söz ettiniz.

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Şimdi, Sayın Başkanım, toplumsal cinsiyet perspektifinden bütçenin analizi aslında pek çok düzeyde eş zamanlı değerlendirmeleri gerektiriyor. Şunu arz etmek istiyorum: Şimdi, bir bütçenin kuşkusuz dayandığı bir kalkınma stratejisi var yani bugün Türkiye'nin benimsediği bir kalkınma stratejisi ve bir büyüme modeli var ve bu strateji ve büyüme modelinden hareketle bir makroekonomik çerçevesi var yani bütçe o makroekonomik çerçeveye dayanıyor. Önce o makroekonomik çerçevenin bir analiz edilmesi lazım. Bu çerçevede toplumsal... Yani bu literatür gerçekten kısa zamanda çok ciddi mesafe kat etmiş durumda. Burada işaret etmek istediğim husus şu: Söz gelimi, tabii yine bu makroekonomik analizin de, bu makroekonomik çerçevenin de analiz edilmesi için cinsiyet bazında -Nurgül Hanım'ın da işaret ettiği gibi- ayrıştırılabilir verilere ihtiyaç var. O, elimizde şu an yok.

BAŞKAN – Ama mevcut hâliyle diyor, Sayın Vekilimizin sorusu öyle bir şey yani şu anda çıkardığımız bütçe bu gözle hazırlanırken yapılmamış olsa dahi şu anki hâliyle şöyle bir tanım yapılırmı yani...

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Şimdi, efendim, şöyle yani literatürden hareketle birtakım varsayımlar üzerinden eğilimleri tartışmaya açabiliriz yani onu olgusal olarak ortaya koyamayabiliriz ama muhtemel risk alanlarına eşitsizliklerin doğrulması veya eşitlikçi yönde gelişimi işaret eden öncelikler ortaya konabilir. Söz gelimi yani bir örnek vermek gerekirse, eğer kadın istihdamının yoğun olarak kümelendiği sektörlerde, örneğin önümüzdeki dönem bir daralma veya genişleme konjonktürü doğrudan veya dolaylı olarak kadın emeğine o makroekonomik çerçeve ışığında bir etkide bulunacaktır. Örneğin, tekstil, çok klasiktir, tekstil sektörünün önümüzdeki dönemki seyri kadın emeği açısından önem taşıyan bir alan olarak duruyor veya sağlık alanı, eğitim alanı söz gelimi kadın emeğinin ücretli istihdamının yoğun olduğu sektörler. Bu çerçevede ekonomideki bu alanlardaki gelişim kalıpları potansiyel olarak kadın emeğine etkide bulunacak işaretleri bize verir. Söz gelimi bunun dışında da otomotiv, savunma, askerî yatırımların, askerî faaliyetlerin yoğun olduğu sektörler görece düşük gibi veya şunu paylaşayım: Bir enflasyonumuz var örneğin tüketici fiyatları endeksine göre biz bir para politikası benimsiyoruz, orada bir enflasyon hedeflemesi rejimi var. Şimdi, bu, son

dönemde birtakım kalemler.... Bu çünkü ortalama yani birtakım ağırlıklandırılmış kalemlerin fiyat değişimlerinin, sepetin bir ortalaması olarak düşünelim. Şimdi, hassasiyet yani kadınlar açısından hassasiyet taşıyan tüketim kalemleri var, söz gelimi gıda fiyatlarındaki seyir önem taşıyor veya temizlik kalemlerindeki seyir önem taşıyor veya ilaç fiyatlarındaki seyir önem taşıyor.

BAŞKAN – Neden?

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Nasıl yani?

BAŞKAN – Mesela çocuk bezini de örnek verirler böyle şeylere, neden? Zaten bunların çoğunun parasını erkekler ödüyor Türkiye’de.

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Hayır, şu şekilde...

BAŞKAN – Niye kadınlar için bu tip tüketim mallarının fiyatları, tüketilmesi önemli oluyor ki biz vergiyle ilgili ayarlamalarda hep gidip de bu ürünlere bakıyoruz, hemen KDV değil mi? Ama işte bilmem ne vergilerinde yani hep sanki çocuk bezini... Niye mesela çocuk bezinin fiyatı kadını ilgilendiriyor olsun? Değil mi? Maliye bakış açısı... Orada da bir “gender” a mı ihtiyaç var? Erkeği asıl ilgilendiriyor çünkü bu toplumda genelde bu işlerin parasını erkekler ödüyor, aile reisi.

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Efendim, oradaki hassasiyet şu: Şimdi, “Unpaid labor” dediğimiz, kadının karşılıksız emeği o ürünün ikamesini sağlıyor yani toplumda bir ilaç söz gelimi ilaç olmadığı noktada geleneksel bakım dediğimiz yollarına hasredilen kadının karşılıksız emeği artıyor.

BAŞKAN – Kadının bakım ve hizmetlerinin gayri safi millî hasılaya yansması çünkü evde yaşlıya bakıyor, çocuğa bakıyor, hastaya bakıyor o anda hizmet üretmiş oluyor, bu hizmetin de ekonomik bir değeri var, eğer biz bu ülkenin yıllık gelirini ölçerken bütün üretilen mal ve hizmetleri alıyorsak belki bir artı açıp oraya bunu da şöyle -ölçebilirsen ama afaki değil- yazman lazım ama bu hizmetleri yaptığı için, evi temizlediği için niye bir deterjanın fiyatı veya onun üzerindeki vergi kadını ilgilendiriyor olsun. Belki de sadece oraya emeği harcıyor ama parayı hiç harcamıyor. Onu bize iyice açarsan...

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Efendim, şu şekilde, şimdi...

BAŞKAN – Ben temizliyorum ama parasını sen ödüyorsun deterjanın. Şimdi, bu deterjanın fiyatı kimi ilgilendiriyor?

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Onu şu şekilde arz edeyim efendim: Kadın emeğinin ekonomiyile ilişkisi -hanenin- iki hat üzerinden geliyor. Bir, ikame ilişkisi, bir tamamlayıcılık ilişkisi.

Şimdi, ikame ilişkisine örnek şu: İlaç fiyatı arttığı noktada hanenin bütçesinde önemli bir paya sahip olacak, hane ilaca ulaşamadığı noktada hanenin sağlık sorunlarıyla karşılaşması hâlinde geleneksel bakım yollarıyla o ilacın sağladığı doğrudan etki kompanse edilmeye çalışılacak. “İkame etkisi” adını verdiğimiz yani kadın daha fazla zamanını çocuk için, yaşlı için, eşi için yani o ilacı ikame

eden kadının emeği, şefkati, özverisi olacak veya bu anlamda ilaç veya sağlık hizmetlerine erişimle hanenin kadın emeği arasındaki ilişki büyük ölçüde ikame ilişkisi, yer yer de tamamlayıcılık ilişkisi. Şöyle ki: Kamu bir -söz gelimi- vatandaşının hastalığa maruz kalması durumunda iyiliğe kavuşması için bir kaynağı tahsis ediyor, hastane yapıyor, doktor, hemşire vesaire. Ancak, yetmiyor. Onun tamamlayıcı unsuru kadın emeği oluyor. Kadın emeği olmaksızın yani bir hanenin annesi, kız çocuğu vesaire o hastalık sürecinde, döneminde omuzlamadığı takdirde kamunun sağladığı kaynak da etkin sonuca ulaşmıyor yani "iyilik hâli" dediğimiz gibi bunu türlü hizmet alanlarına genişletmek mümkün. Eğitim hizmetlerinde eğer kadının "etüt" dediğimiz yani çocukların eğitimiyle doğrudan ilişkilene, ödevleri noktasında psikolojik danışmanlık... Yani dolayısıyla biz kamu kadınına toplumun geleceğine ilişkin kolektif bir değer üretiyoruz. Dolayısıyla bu etkileşimler yani kadınları kuşkusuz burada bu ilanihaye kadının bu cinsiyete dayalı iş bölümü içindeki rolü... Yani erkek hiçbir zaman çocuğun eğitimiyle ilgilenmesin demek değil, az önce pratik gereksinimler, stratejik gereksinimler işaret edilirken biz buna eş zamanlı bu gereksinimler karşılanırken hem kadına destek olalım hem de uzun dönemli de bu cinsiyetçi iş bölümünü daha eşitlikçi yönde dönüştürmeye dönük de zihinlerde farkındalık yaratalım kaygısı yani bilmiyorum ifade edebildim mi?

BAŞKAN – Tabii, tabii. Ben şimdi, tamamen anladım da benim bu cinsiyet eşitlikçi politikalarda anlamadığım konu şu: Yani doğrudan etkilenen, dolaylı etkilenen olabilir yani ama erkekleri bunun dışında tutarak sadece kadın perspektifinden ve onun hayatına getirdikleri ve götürdükleri açısından baktığımızda sanki tartışmayı belli bir alana da kilitleyoruz yani ilaç fiyatı artarsa, evet, kadın o bakımı biraz daha -her derde devaysa tabii bir de öyle şifa özelliği varsa- iyileştirmek için daha fazla emek falan ama o zaman ne oluyor? Bu ilacı alabilmek için, finansal kapasiteyi arttırabilmek için de belki erkeğin de daha çok çalışması gerekiyor yani aslına bakarsanız onun da sonuçta etkilendiği bir durum var. Biri doğrudandır, biri dolaylıdır. O anlamda biz verdiğimiz örneklerde bence eğer eşitlikten söz ediyorsak yani biz kadını öncelidik "Şu anda konumuz erkek değil, kadını önceliyoruz." dediğimizde verdiğimiz örneklerde buna bir sıkıntı çıkarmayabilir ama gerçekten bir eşitlikten söz ediyorsak o zaman herhangi bir yerden yaptığınız bir fiyat veya vergi ayarlamasının kadının hayatına getirdiği götürdüğü kadar erkeğin hayatına getirip götürdüğüne bir bakarsak o anki ne kadar eşitlik ya da eşitsizliğe düştüğümüzü de görürüz. Sırf kadına baktığınızda her alanda eşitlik üretmiş gibi görünüyorsunuz çünkü ama biz okuldaki kamu maliyesi derslerinden de biliriz yani bazen öyle bir ayarlama yaparsın ki toplumun tümünü negatif etkiler veya toplumun tümünü çok pozitif etkiler. Özellikle vergi, yapılacak yatırımlar konusunda bu böyledir yani tamamen kadınların hayatını kolaylaştırmak için bir hizmet yaparsın, bir mal, bir şey üretirsin bir bakarsın gitmiş erkekler faydalanıyor daha çok. Bu bir spor salonu da olabilir. Bu herhangi bir başka bir şey de olabilir. Yani bence, bilemiyorum, acaba özellikle yani vergi ve işte bu fiyatlandırma konularında her taraftan

bakılırsa hem erkek hem kadın tarafından meseleye bakılırsa o zaman eşitlikçi politikaların ne kadar dışında olduğumuz, oradaki ilişkiye göre bence daha realist olacak.

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Saha çalışmaları...

BAŞKAN – Nasıl onlar?

TBMM UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Şimdi, saha çalışmaları var efendim. Şimdi, mesela bu “Katki payı” dediğimiz yani katılma, bizim sistemimizde de var, ondan önce bu şeye ilişkin de var mesela son dönemdeki ilaca erişimin rahattılması, kolaylaşması, ben bunu bir eğilim olarak yani ampirik olarak sahadan bulgum yok ama cinsiyet eşitliğini güçlendirici veya eşitsizliği azaltıcı sonuçlar barındırdığına eminim ama sahaya çıkmak lazım veya sağlık hizmetlerine erişimi kesinlikle kadınların yaşam deneyiminde eşitlikçi sonuçlar ürettiğini düşünüyorum. Örneğin şartlı nakit transferinde bunu gördük yani. Kenya’da, daha çok Afrika vesaire... Şimdi, efendim, hane bütçesinin kullanım öncelikleri açısından örneğin katılma payının tabii o düzeyi de önemli, eğer hane bütçesi içinde önemli bir pay teşkil ediyorsa sağlık merkezlerine başvurularda erkek çocuklarıyla kız çocukları arasında ciddi bir eşitsizliğe yol açabiliyor yani erkek çocuğa daha titizlenme, geleneksel kültürdeki Afrika’da da yani sahada böyle. Dolayısıyla bunu hatta ilgili çalışmayı künye olarak da Nanda diye birinin yapmış olduğu bir çalışma, bunları görüyoruz. Az önce Nurgül Hanım da işaret etti. Mesela, Hintli bir iktisatçı şey yaptı. Mesela şimdi, KÖYDES Projesi, içme suyu projeleri, müthiş eşitlikçi kaynak önceliği kullanımları bunlar ama sahadan biz bunu gidip çalışmak lazım ama literatürde yapılmış sahadan çalışmalar var. Eğer altyapı, içme suyu vesaire olduğu zaman kadınların refahına veya kadınların omuzlarındaki yükün azalmasına müthiş pozitif etkileri barındırıyor. Bir literatür var. “Literatür” derken şu: Sahaya gidiyor, bizatihi zaman kullanım anketleri var bizde de şey yapıldı. O politika önceliğiyle refah çeşitli şekillerde ölçülebiliyor birtakım modeller kullanılmak suretiyle ama az önce sayın milletvekilimiz bütçe, makroekonomi vesaire bu tür ilişkiler literatürde kabul edilmiş mesela KÖYDES, var bu eğilim var; ilaca erişim, var, bu literatürde var ama Türkiye’de saha çalışması yapıldıkça bunlar bilimsel bilgi olarak paylaşılacaktır ama ben literatür formasyonundan hareketle sezgisel olarak ben bunu... Kaldı ki bunun şöyle bir şeyi de olabilir yani ben bunu akademik anlamda söylüyorum, bunların siyasal sonuçları da olur yani kadınların oy verme davranışları vesaire oradan da ölçmek mümkün yani birtakım şeyleri. Kuşkusuz daha yani katı, pozitivist anlamda bir sahaya çıkarsanız çok rijit sonuçlar ama daha genel fotoğrafın geneli üzerinden de bazı şeylerin okunabileceği yani kaynak kullanım öncelikleri açısından düşünebiliriz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, tam da istediğim açıklamayı yaptınız. Zaten biraz bu şekilde açılması için de ben arada bir şeytanın avukatlığını da üstlenmek durumunda kalıyorum. Gerçekten de öyle yani çocuk bezi fiyatları değiştiği zaman erkekler “Bunun için biraz daha çok çalışmalıyım.” ya da “Sigarayı bırakmalıyım.” demek yerine “Almam” diyor. Almam deyince de kadının da onu belki bir şeyden üretip, yıkayıp, kurutup tekrar falan gibi süreçleri başlayabiliyor. Tabii,

çok modern ve eşitlik anlayışının yerleştiği toplumlarda devletin yaptığı fiyat, vergi ayarlamaları bireylere neredeyse artık eşit -olumlu ya da olumsuz anlamda- yansıyor. “İnşallah ülkemiz de o sürece girmiştir.” diyelim.

Katkı sağlama isteyen yoksa ben...

ASPB KSGM AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Son bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ASPB KSGM AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Kendi aramızda da konuşurken analiz için en uygun yani kolay olacak şey yerel yönetim bütçelerinin olabileceğini düşünüyoruz. Belki yerelden bu anlayışın başlayarak tabii, genel bütçe, kamu bütçesi önemli ama yerelde daha kolay hayata geçebilir gibi görünüyor.

Bunu söylemek istedim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekillerimizin sormak istediği bir şey var mı?

Ben katılım için, sunumları için çok değerli uzmanlarımıza, bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

İnşallah haftaya Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlığıyla bir araya geleceğiz. Hazırlıklarımızı ona göre yapalım. Görüşmek üzere, toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.27